

3 november 2021

Uitgave van de Leido Academy, het thema-netwerk voor LevenLang Leren

Studenten, verenigd u – ook op 5

- **Waar worden de belangen rond de Ad-studenten behartigd?**
 - **Wat doen de studenten-organisaties nu hiermee?**
- **Waar blijft de internationale samenwerking – gelet op de uitwisseling van studenten en andere zaken?**
 - **Een aantal oproepen dus maar...**

Inleiding

Toen we als Leido begin deze eeuw met het idee kwamen voor het gaan invoeren van een hbo-programma, met de graad Ad, moesten er veel gesprekken worden gevoerd met organisaties die toen op een of andere wijze bij het hoger onderwijs betrokken waren. We zullen u niet gaan vermoeien met een lijst daarvan en de wijze waarop ze stuk voor stuk op het plan reageerden, positief en negatief. Die beschouwing bewaren we voor 2024 als we ons 25-jarig bestaan mogen gaan vieren, met een boek om eens lekker terug te kijken op alle hectische ontwikkelingen.

Maar we willen er toch voor deze nieuwsbrief een tweetal uitlichten, eigenlijk drie. Het gaat om de belangenbehartigers van de studenten, met het ISO en de LSVb voor het hoger onderwijs, en in samenhang daarmee het JOB voor het mbo. Nooit overigens vakbonden zeggen, want ze willen zich nadrukkelijk als een inhoudelijk netwerk positioneren. Maar hun politieke antennes staan wel erg scherp afgesteld, om het zo maar eens te zeggen. Dat is niet erg, maar het is van groot belang dit in de gaten te houden bij het hebben van contact met 'de studenten'.

Contacten met studenten rond de Ad, nationaal en internationaal

Bij het opstarten van de discussies over de plannen voor de Associate degree zijn die contacten er elk jaar geweest. Dat moest wel steeds opnieuw, vanwege het gegeven dat de besturen van het ISO en de LSVb een jaar in functie zijn. Er zijn daarnaast bureaumedewerkers die voor de broodnodige ondersteuning zorgen, maar ook dan nog kan de overdrachtsprocedure zorgen voor 'nieuwe inzichten'. In de overleggen bleek mede daarom dat het lastig was om de studenten mee te krijgen, om duidelijk te kunnen maken dat met de Ad als nieuw element allerlei doelgroepen te kunnen gaan bedienen, met alle voordelen van de positionering.

Nu hielp ook niet echt mee dat door de overheid, in goedbedoelde (politieke) pogingen om de Ad een eigen gezicht mee te geven, vooral de werkenden en de mbo'ers als doelgroepen werden genoemd. Dat leidde de aandacht af van de studenten die via het havo en vwo naar het hbo gaan, ook nog wel behoorlijk vaak aldaar switchen en uitvallen, met alle gevolgen van dien.

Tevens valt te constateren dat het aantal bestuursleden in de afgelopen twintig jaren dat in het hbo studeerde, zeer waarschijnlijk op twee handen is te tellen. De focus ligt dan eigenlijk automatisch op de universiteiten alwaar de Ad vanaf 2006 geen plek heeft gekregen¹.

Het is dus niet echt verwonderlijk dat in alle onderhandelingen door de studentenorganisaties met de overheid, de onderwijskoepels en andere partijen de Ad niet of nauwelijks naar boven kwam

¹ Overigens hebben de Ad'ers op basis van de wetgeving dezelfde rechten als bezitters van een bachelor-propedeuse als ze zich aanmelden voor een wetenschappelijke bachelor. Onderzoek van onze kant laat zien – via een steekproef – dat de universiteiten daarover niets vermelden op hun website. Daarmee overtreden ze dus de afspraken die daarover zijn gemaakt door OCW met de VSNU.

drijven – en nu ook nog niet. Misschien is dat ook helemaal niet erg en ook niet nodig, wat de Ad-aanbieders kunnen best hun eigen boontjes doppen – onder meer in het landelijke Ad-platform. Maar het blijkt dat de duidelijk aanwezige voordelen van het doen van de Ad, vergeleken met wat het gaan volgen van een Bachelor inhoudt, nog steeds niet altijd voldoende op het netvlies van de student-onderhandelaars zijn geprojecteerd. Regelingen rond het leenstelsel, het moeten volgen van brugprogramma's, de totale studietijd, het worden toegelaten tot de wo-bacheloropleiding met een Ad - om maar een paar zaken te noemen die best meer aandacht verdienen met inzet van de studentenorganisaties.

Deeltijd/duaal in de besturen

Wat ook nog een dubbele handicap is, is dat veel Ad-studenten deeltijders zijn of in een sterk gedualiseerde vormgeving opereren. De studentenorganisaties focussen zich voor (iets minder dan) de volle honderd procent op de voltijdse varianten. Er zitten geen deeltijdse studenten in de besturen. Daarmee wordt er vanuit die invalshoeken van betrokkenen niet meegesproken over plannen voor die variant, het flexibiliseren van opleidingen voor werkenden, het levenlang ontwikkelen en andere zaken. Maar er is nog steeds voldoende te bespreken rond deeltijd, zoals de toelatingseisen, het verplicht stellen van een werkplek (en tevens allerlei randvoorwaarden), het gebruik van de werkplek, de betrokkenheid van bedrijven, de overeenkomsten die worden gesloten, en zo kunnen we wel even doorgaan.

Internationalisering ook meenemen

In samenhang daarmee valt te zien dat alle discussies rond internationalisering zich afspelen rond de Bachelor en de Master, vooral bij universiteiten. Nu is het wel zo dat bij het Ad-aanbod nog geen sprake is van programma's in de vreemde taal. Maar met de aandacht die er in internationaal verband is voor het opscholen tot en met minimaal niveau 5 en de wil die er is bij meer studenten om ook een deel van de opleiders 'elders' door te brengen, zal toch ook bij alle besprekingen de Ad op tafel dienen te komen.

De studentenorganisaties maken deel uit van een internationaal netwerk, de European Students' Union. ESU is een formele gesprekspartner binnen het Bolognaproces, dus praat mee over de inrichting van de European Higher Education Area. Ook daar blijkt de animo om verdere afspraken te maken over niveau 5 niet groot genoeg, vooral vanwege de blokkades die worden opgeworpen door landen die hun universiteiten de bereikte status willen laten behouden. Daar past een Short Cycle, dus een Ad, naar hun mening niet bij. Vreemd, als men in Europa de mond vol heeft over het 'lifelong learning', flexibiliteit en een European Education Area. Onze studentenorganisaties zouden best een keer op de Nederlands trom kunnen gaan roeren, wat dit betreft.

Erasmus+

In Europa hebben we Erasmus+, het programma dat voor veel doelen en activiteiten een heel groot budget kent. Daarbij zit het financieren van de uitwisseling van studenten. Dat kan ook voor opleidingen binnen het hoger onderwijs die in hun eigen land op niveau 5 staan geregistreerd. Echter, in veel andere landen kent men dus geen Short Cycle in het hoger onderwijs, maar wel niveau 5 in het 'verlengde' van het mbo (Vocational Education and Training). Dan wordt de samenwerking niet gefinancierd, al doende over de grenzen van onderwijssectoren gaande. Dat wordt betreurd door veel organisaties, in landen die wel de Short Cycle aanbieden.

Ook hiermee zouden onze studentenorganisaties aan de slag kunnen gaan, door in Brussel aan de bel te trekken – want van daaruit wordt het geld verdeeld. Het zou jammer zijn als straks de Ad internationaal veel sterker wordt neergezet, en wij achter het net zouden gaan vissen...

JOB en MBO – en de Ad – ook internationaal

Het is handig om toch ook nog even wat woorden te wijden aan de positie van JOB, de Jongeren Organisatie Beroepsonderwijs. Door JOB worden de belangen van de mbo'ers verdedigd, in de richting van de MBO Raad, het Ministerie en alle andere groepen die zich bezighouden met het mbo. De inspectie, de SBB, de werkgeversorganisaties, de vakbonden... allemaal partijen die nauw betrokken zijn bij het mbo.

MBO-Ad

Kijkend naar hetgeen op de website van JOB staat vermeld, is het kennelijk niet zo dat het beleid rond de Ad-opleidingen aldaar ook niet zo hoog op de agenda staat. Dat is jammer aangezien nu

meer en meer mbo'ers kiezen voor deze weg binnen het hbo, mede door het gegeven dat daarna zonder tijdsverlies door kan worden gegaan voor de Bachelor. Maar dat is het ook omdat uit recent onderzoek blijkt dat de Ad een mooie springplank is voor het vinden van een baan waarbij het hebben van zowel het mbo4- als het Ad-diploma zeer wordt gewaardeerd.

Daarnaast lijkt het dat in de komende jaren internationalisering binnen het mbo zelf, maar vooral rond de aansluiting mbo-hbo verder op stoom komt. Zeker in landen waar sprake is van 'higher professional education', ons hbo dus, betreft die ontwikkeling de combinatie van mbo-4 en niveau 5. Dat kan als er in het hbo de Short Cycle is, dus onze Ad, maar ook in het geval in een land niveau 5 binnen het mbo zelf bestaat, onder de vlag van Higher VET (met als nieuwe en betere naam: Higher Vocational-Professional Education, HVPE).

Internationale leerlijnen

Dat betekent dat als het mbo meer gaat doen aan internationalisering, ook met mbo-4-opleidingen, geheel in het Engels of voor een deel in de laatste fase (via bepaalde onderdelen en zeker met de keuzedelen), een aantal scenario's kan worden ingezet bij leerlijnen met inzet van de niveaus 4, 5 en 6. Daarbij moet wel worden opgemerkt dat in dit geval in de komende tijd ook hogescholen aan de slag zullen moeten gaan met het ontwikkelen van bepaalde trajecten in het Engels, binnen de Ad en de Bachelor. Bepaalde sectoren lenen zich daar uitermate goed voor, met veel functies die internationaal vergelijkbaar zijn.

- MBO4 in Nederland doen, een programma op niveau 5 in het buitenland (Short Cycle dan wel HVPE), en daarna terug naar Nederland om in te stromen bij een bacheloropleiding.
 - Idem, maar dan na terugkeer uit het buitenland een werkend-leren-traject gaan volgen, met het doen van scholingstrajecten op niveau 6 van het NLQF, leidend tot certificaten.
 - Idem, maar waarbij na een aantal jaren werken de certificaten worden gebruikt voor het instromen in een (resterend) bachelorprogramma.
- MBO4 in Nederland doen, gevolgd door een Ad-opleiding alhier, om daarna in het buitenland in te stromen bij een bacheloropleiding.
- MBO4 in ons land doen, met in het laatste deel het volgen van stages (beroepspraktijkvorming) bij een internationaal opererend bedrijf, om volgens bij een daaraan gelieerd bedrijf in het buitenland te gaan werken, in samenhang met functiegerichte scholingstrajecten, om daarna aldaar of in Nederland een niveau-5-opleiding te gaan doen, gevolgd door een bachelorprogramma.

Werkgroep met mbo-instellingen: aan de slag

Het lijkt ons derhalve aanbevelingswaardig dat JOB zich ook in de komende periode gaan bezighouden met de Ad, als voortzetting voor mbo-4-studenten die of de Ad al voldoende opscholing vinden of als mooie tussenstap naar de Bachelor beschouwen – met alle voordelen van dien. Dat kan door samen te werken met het ISO en de LSVb en/of met de MBO-Raad.

Maar het is wellicht helemaal geen gek idee om onder de vlag van JOB een werkgroep op te zetten in samenspraak met mbo-instellingen die zich nadrukkelijk betrokken voelen bij de wijze waarop hogescholen in hun regio de Ad-opleidingen aanbieden. Denk aan Rotterdam, Roosendaal, Dordrecht, Doetinchem, Leeuwarden, Emmen, Amersfoort, enz. Voor het lidmaatschap van die werkgroep kunnen onderwijsdirecteuren van de mbo-instellingen worden gevraagd, betrokken bij de Ad-doorstroom, of programma-managers die daarvoor speciaal zijn aangesteld.

Oproep aan ISO en LSVb

We weten dat in kringen van studentenorganisaties onze nieuwsbrieven ook worden geconsumeerd en ze ons wel weten te vinden. Daarom durven we het aan een paar korte aanbevelingen te geven:

- Wijs een bestuurslid aan dat de Ad specifiek in de portefeuille heeft, en kijk of er iemand kan worden benoemd die een Ad-achtergrond heeft (nu volgt of de Bachelor doet na de Ad).
- Zet als ISO en LSVb samen een netwerkje op met vertegenwoordigers van de vestigingen alwaar het Ad-aanbod is gebundeld.
- Start het overleg met ESU over de positie van niveau 5 in het hoger onderwijs, met inzet het maken van afspraken over internationalisering, ook als landen geen Short Cycle hebben.
- Doe een onderzoek onder de leden over de behoefte aan informatie over de Ad.